

Program azotanowy

„Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”

Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej został zobowiązany ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne do opracowania programu działań, którego podstawowym celem jest zmniejszanie zanieczyszczenia wód spowodowanego nawożeniem użytków rolnych nawozami naturalnymi (gnojówka, gnojowica, obornik) zawierającymi związki azotu oraz zapobieganie dalszym zanieczyszczeniom tego rodzaju.

Najważniejszymi działaniami określonymi w „Programie działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” jest:

- ustalenie warunków rolniczego wykorzystania nawozów azotowych w pobliżu wód, na terenach o dużym nachyleniu, a także na glebach zamarzniętych, zalanych wodą lub przykrytych śniegiem,
- wprowadzenie terminów, w których dozwolone jest rolnicze wykorzystanie nawozów,
- określenie warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami,
- ustalenie sposobu obliczania rocznej dawki nawozów naturalnych zawierającej nie więcej niż 170 kg N/ha,
- określenie zasad prawidłowego planowania nawożenia azotem poszczególnych roślin.

W związku z wdrożeniem Programu przewiduje się dostosowanie infrastruktury gospodarstw rolnych do wymagań określonych w Programie, tj. realizacji inwestycji w zakresie budowy urządzeń do przechowywania nawozów naturalnych, a także wykonania bilansu azotu i planu nawożenia azotem

Program obowiązuje na terenie całego kraju, w przeciwieństwie do dotychczasowych programów realizowanych wyłącznie na Obszarach Szczególnie Narażonych, które obejmowały niewielką powierzchnię Polski.

Program określa:

1) *Warunki stosowania nawozów w pobliżu wód powierzchniowych:*

Na gruntach rolnych od brzegu:

Rodzaj nawozu	Jezior i zbiorników wodnych	Cieków naturalnych	Rowów z wyłączeniem rowów o szerokości	Kanałów
	o powierzchni do 50 ha		do 5 m liczonej na górnej krawędzi brzegu rowu	
Nawozy z wyłączeniem Gnojowicy	5 m	5 m	5 m	5 m
Gnojowica	10 m	10 m	10 m	10 m

Na gruntach rolnych od:

Rodzaju nawozów	Brzegu jezior i zbiorników wodnych o powierzchni powyżej 50 ha	Ujęć wody jeśli nie ustanowiono strefy ochronnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo Wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566 i	Obszarów morskich pasa nadbrzeżnego
-----------------	--	---	-------------------------------------

		2180 oraz z 2018 r. poz. 650 710)	
Wszystkie rodzaje nawozów	20 m	20 m	20

Odległości wskazane w tabeli mogą zostać zmniejszone o połowę w przypadku stosowania nawozów za pomocą urządzeń aplikujących je bezpośrednio do gleby oraz w przypadku podzielenia pełnej dawki nawozów na co najmniej trzy równe dawki.

2) Warunki stosowania i przechowywania nawozów na terenach o dużym nachyleniu;

Jeżeli stok ma nachylenie większe niż 10% (różnica wysokości wynosi 1 m na długości 10 m) w kierunku wód powierzchniowych, odległości wskazane w powyższej tabeli zwiększa się o dodatkowe 5 m. Zabrania się przechowywania nawozów na terenie o dużym nachyleniu w odległości 25 m od linii brzegu wód powierzchniowych, pasa morskiego i ujęć wód, jeżeli nie ustanowiono strefy ochronnej na podstawie przepisów ustawy Prawo wodne.

3) Terminy stosowania nawozów;

W zależności od lokalizacji, rodzaju gruntu oraz rodzaju nawozu, okres, w którym stosowanie nawozów jest dozwolone, rozpoczyna się 1 marca, a kończy między 15 października i 30 listopada.

4) Warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami;

W szczególności postanawia się, że pojemność zbiorników na gnojówkę i gnojowicę powinna umożliwiać przechowywanie nawozu przez okres 6 miesięcy, natomiast powierzchnia miejsc do przechowywania obornika powinna umożliwiać jego przechowanie przez okres 5 miesięcy. Przez cały rok nie wolno składować bezpośrednio na gruncie pomiotu ptasiego oraz kiszzonek. Kiszzonki należy przechowywać w silosach, w rękawach foliowych, na płytach lub na podkładzie z folii, siewki, słomy lub innym materiale, który pochłania odcieki, oraz pod przykryciem foliowym. Zabrania się składowania i przechowywania nawozów naturalnych oraz kiszzonek w odległości mniejszej niż 25 m od studni i od linii brzegu wód powierzchniowych oraz pasa morskiego. Program dopuszcza przechowywanie obornika bezpośrednio na gruntach rolnych, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy i po spełnieniu określonych warunków.

5) Obowiązek dostosowania powierzchni lub pojemności posiadanych miejsc do przechowywania nawozów naturalnych do wymogów podanych w Programie;

Podmioty prowadzące chów lub hodowlę zwierząt gospodarskich w liczbie większej niż 210 DJP, w tym podmioty prowadzące chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk lub chów lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior będą miały czas do 31 grudnia 2021 r. na dostosowanie powierzchni i pojemności posiadanych miejsc do przechowywania nawozów naturalnych do wymogów określonych w Programie. Natomiast podmioty prowadzące chów lub hodowlę zwierząt w liczbie mniejszej lub równiej 210 DJP będą miały czas do końca 2024 r., żeby dostosować się do wymogów Programu.

6) Wielkość stosowanych dawek oraz sposoby nawożenia azotem;

Prowadzący działalność, posiadający gospodarstwo o powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych (stanowiących jego własność, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym), lub uprawiający warzywa na gruntach ornych na powierzchni powyżej 50 ha, lub utrzymujący obsadę większą niż 60 DJP wg stanu średniorocznego, opracowuje plan nawożenia azotem. Plan nawożenia azotem opracowywany jest corocznie, odrębnie dla każdej działki rolnej. Obowiązek wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. W gospodarstwach prowadzących chów lub hodowlę zwierząt oraz w gospodarstwach przyjmujących nawozy naturalne ważnym elementem planu nawożenia

azotem jest prawidłowe zagospodarowanie nawozów naturalnych. Sposób dystrybucji nawozów naturalnych na poszczególne uprawy trzeba zaplanować w taki sposób, aby w ciągu roku nie przekroczyć dopuszczalnej dawki azotu z nawozów naturalnych w czystym składniku, tj. 170 kg azotu/ha. Jeśli ilość nawozów naturalnych powstających w gospodarstwie jest tak duża, że nie może być zagospodarowana na gruntach gospodarstwa w sposób bezpieczny dla środowiska (tak by nie była przekroczona dawka 170 kg azotu/ha), nadwyżki nawozów można zbyć. Fakt zbycia nawozów musi być udokumentowany umową pisemną. Umowę należy przechowywać przez 3 lata od dnia jej sporządzenia.

7) Sposób dokumentowania realizacji Programu;

Podmioty prowadzące produkcję rolną, posiadające gospodarstwo na powierzchni większej lub równej 10 ha użytków rolnych lub utrzymujące zwierzęta gospodarskie w liczbie większej lub równej 10 DJP według stanu średniorocznego mają obowiązek prowadzenia dokumentacji zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem (tj. termin stosowania, rodzaj nawozu, zastosowana dawka w kg N/ha, termin przyorania nawozu naturalnego, obszar, powierzchnia oraz uprawa). Dokumentację należy przechowywać przez 3 lata od dnia jej sporządzenia.

Pełną treść rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” można znaleźć w [Dzienniku Ustaw](#) z 2020 r. poz. 243.

<https://www.gov.pl/web/infrastruktura/program-azotanowy>